

ט) להדליק נר חנוכה בזמנו בברכה במקומות ציבוריים ופומביים, כדי להדגיש העניין ד'פרסומי ניסא'. בכל עיר ועיירה, כפר ומושב, במקום הציבורי והמרכזי ביותר. ואם ישנה אפשרות להדליק גם במקומות נוספים – מה טוב. יש להודיע לנאספים שאינם יוצאים ידי חובתם בהדלקה זו, ולעוררם להדליק נר חנוכה בביתו של כל אחד ואחד. כשנאספים במקום לא-יהודים, יש לעוררם על דבר מצוות בני-נח שנצטוו בהן. ומצווה לפרסם עושי מצווה, כולל על ידי פירסום התמונות וכו'.

י) בדומה להדלקת שחרית בבתי-הכנסת – להדליק ללא ברכה גם ביום זאת חנוכה, וכל שכן בשאר הימים, בכינוסים ואסיפות במעמד עשרה מישראל, ובמיוחד ילדים רבים, עם סיפור-פירסום הנס'.

7) סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 190.

הלכה למעשה, מדליקין על ידי יהודי שכבר הגיע למצוות וברכה, אף שאין זה בית הכנסת; שנפסק בשו"ע לברך על ההדלקה בו. וכפי שנהגו בפומבי שנה אחר שנה בהדלקה העולמית ששודרה בסיוע לוויין [ראה סה"ש תשנ"ב ח"א עמ' 189] החל משנת תשי"ג. במקביל גם בלונדון ובפריז וכיו (שם הדליקו בכיכר העיר) בהוראתו ובהשתתפותו הפעילה של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו.

ולכאורה מתאים הדבר לפי טעם הריטבי"א והריב"ש להדלקה בבית-הכנסת, משום פרסומי ניסא בלבד, וכ"כ בשו"ע סי' תרע"א סי' (ראה אנציקלופדיה-תלמודית ערך 'חנוכה', כרך טו עמ' רסז), וכמ"ש בשו"ת יביע אומר (ח"ז חאו"ח סי' נו אות ו) ועוד, שאף המברכים במסיבות כנהוג בארה"ק, יש להם על מה שיסמוכו (ולהעיר שגם המחמירין בדין ספק ברכות להקל אי"א זאת במקום מנהג).

[בכפר חב"ד גיליון 740 עמ' 76 מובא, שהחנוכיה הגדולה שבשדרה החמישית במנהטן גובהה 9.75 מ' – למעלה מעשרים אמה – ושצורתה וגם גודלה נעשו באישור הרבי, עיי"ש. ויש לברר דיוק הפרטים הללו, כי לכאורה אי"א לומר שהוא כדון היכר ע"י ציורים 'אמלטר', שו"ע אדה"ז סי' שסג סכ"ח – עי' לקו"ש ח"ה עמ' 456 בהערה סד"ה ושלטא. ועי"ע.] פעילי המבצע הורגלו לאחרונה להדליק בחנויות ע"י הקופות וכדו', ועדיף לברך כשיש שם כבר עשרה (עי' ביה"ל תרע"א סי' ד"ה ויש נוהגין, שבמקום צורך די שיגיעו אח"כ, וכ"כ בשו"ת מנח"א ח"ב סו"ס סח. ועי' ברמ"א תרי"צ סי"ח ובכ"ה-חיים שם), וכשאין עשרה – עדיף להדליק בחלון הראווה. וכ"כ לכאורה גם אם נסגרות החנויות תוך פחות מחצי שעה, ועדי"ז בביהכ"נ.

8) סה"ש תשמ"ז ח"א עמ' 172. וגם מזה מוכח להדליק בברכה, כנ"ל בהערה הקודמת.

9) שיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ד סי"ג.

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
וצוקללה"ה נבג"מ ז"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תקמא

ערב שבת-קודש
פרשת וישב
כ' בכסלו ה'תשס"ה

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

לזכות

האחים התמימים הדגולים לבית
דייטש
הרה"ח ר' זלמן, ר' יוסף, ר' אברהם-משה
וגיסם ר' גבריאל גופין שיחיו

"מבצע חנוכה"

מאת הרב יוסף-שמחה גינבורג

בשנים האחרונות הציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו מספר פעולות שמטרתן לחזק את קיום מצוות ומנהגי חנוכה. ועניין מיוחד לזה בארה"ק ת"ו, שבתור 'פלטין של מלך' זקוקה לאור במיוחד, ולביטול החושך, שישפיע גם "על פתח ביתו" ("ארה"ק) מבחוץ" להגנה ושמירה עליה ועל תושביה.¹

(א) לפעול [וגם הנשים יפעלו בזה, ואדרבה – במיוחד, הן במבצע חנוכה כפשוטו והן בתוכן הפנימי להאיר בכל מקום ב'נר מצווה ותורה אור', אלא שהפעולה בזה צריכה להיות בתכלית הצניעות, גם באופן דמהדרין מן המהדרין, כמוכן וגם פשוט²] להדלקת נר חנוכה בכל בית יהודי [ואף לתת להם מנורת-חנוכה במתנה³]. ובמקומות שאין האנשים מדליקים – ישתדלו לכל-הפחות שאשה (או ילדה) תדליק נר חנוכה (אף-על-פי שמכמה טעמים עדיף שידליק איש ולא אשה).⁴

(ב) כל הגברים, ובכללם גם ילדים רכים, ידליקו חנוכייה לעצמם.

(ג) לאסוף את ילדי ישראל – גם אלו שלא למדו מעולם בבית-ספר יהודי – לספר להם את סיפור נס החנוכה, לשמח אותם (רצוי גם בסופגניות וכדומה), ולאפשר להם להדליק חנוכייה. כמו-כן בקשר ליהודים הנמצאים לעת-עתה בבתי-רפואה או בבתי-כלא, והנמצאים בכוחות הצבא והמשטרה – בכל אתר ואתר להשתדל שככל מוצב צה"ל תהיה לפחות מנורת-חנוכה אחת, ושככל יום ידליק בה חייל אחר. וכן לומר להם דברי תורה עם חלוקת דמי חנוכה, ועדיף שגם החיילים עצמם יאמרו דברי תורה ויחלקו דמי חנוכה, ושתהיה להם קופת צדקה על השולחן או על הכותל.⁵

(ד) להשפיע על החברים והשכנים היהודים להדליק נרות חנוכה.

(ה) להשתדל שכל ילדי ישראל, בנים ובנות, יקבלו מעות חנוכה.

(ו) מה טוב אשר גם הילדים יתנו מעות חנוכה לחבריהם, והילדות לחברותיהן.

(ז) לעורר את הילדים לתת צדקה במשך ימי החנוכה חוץ משבת-קודש, ותמורת זאת יתנו בערב שבת כפליים – גם עבור יום השבת.

(ח) לעורר אותם להוסיף בלימוד בכל יום מימי החנוכה מענייני חנוכה אשר בתורה – לכבוד ימי החנוכה.

(1) רוכזו בישוב המועדים (תשי"ג) עמ' 98, ונוספו עליהם חלק מסי' וסעיפים ט"ו, א"ב, בשנת תשל"ד היתה הוראה שגם ילדים בגיל רך ידליקו נרות חנוכה (ואף הבנות – כהוראת שעה). וראה בילוח השבועי בגיליון זה הערה 17.
 (2) שיחת שי"פ וישב תשל"ח סכ"ה (הנחת התי' בלתי מוגה, שיחות קודש תשל"ח ח"א עמ' 303).
 (3) שיחת מוצש"ק חנוכה תשי"מ סכ"ד כה, ועוד.
 (4) שיחת שי"פ וישב תשל"ד ס"ה (הנחת התי' בלתי מוגה – שיחות קודש תשל"ד ח"א עמ' 196).
 (5) סה"ש תשמ"ו ח"א עמ' 172. וראה גם שיחות קודש תשל"ד עמ' 237.
 (6) 'התועודות' תשמ"ט ח"ב עמ' 23.

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

כ' בכסלו ה'תשס"ה – כ"ז בכסלו ה'תשס"ה

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
ו'	כ' בכסלו	הלי קדוש החודש. פרק יח-יט. הלי תעניות.. בפרקים אלו. פרק א.	הלי מעשר שני ונטע רבעי.. בפרקים אלו. פרק א.	מ"ע קנ"ג. נט.
ש"ק	כ"א בכסלו	פרק ב-ד.	פרק ב.	מ"ע נט.
א'	כ"ב בכסלו	פרק ה. הלי מגילה וחנוכה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.	פרק ג.	מ"ע נט. ספר משנה תורה: הלכות מגילה וחנוכה.. בפרקים אלו. פרק א-ב.
ב'	כ"ג בכסלו	פרק ג-ד. תורת חכם וגוי. ספר נשים והוא ספר רביעי.. הלי אישות.. בפרקים אלו. פרק א.	פרק ד.	שם: פרק ג-ד. מ"ע ר"ג.
ג'	כ"ד בכסלו	פרק ב-ד.	פרק ה.	מ"ע ר"ג.
ד'	כ"ה בכסלו	פרק ה-ז.	פרק ו.	מל"ת שנה.
ה'	כ"ו בכסלו	פרק ח-י.	פרק ז.	מל"ת שנה.
ו'	כ"ז בכסלו	פרק יא-יג.	פרק ח.	מל"ת שנה.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השח"ח		זמן ותפילין	זמן זריחה	זמן ק"ש	חצות והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	72 ד'	120 ד'							
ו', כ' בכסלו	5.09	4.20	5.31	6.31	8.56	11.30	12.00	4.35.8	5.02
ש"ק, כ"א בכסלו	5.10	4.21	5.31	6.32	8.56	11.31	12.01	4.35.8	5.02
א', כ"ב בכסלו	5.11	4.22	5.32	6.33	8.57	11.31	12.01	4.35.8	5.02
ב', כ"ג בכסלו	5.12	4.22	5.33	6.33	8.58	11.32	12.02	4.35.9	5.02
ג', כ"ד בכסלו	5.12	4.23	5.33	6.34	8.58	11.32	12.02	4.36.0	5.02
ד', כ"ה בכסלו	5.13	4.24	5.34	6.35	8.59	11.33	12.03	4.36.1	5.03
ה', כ"ו בכסלו	5.14	4.24	5.35	6.36	8.59	11.33	12.03	4.36.2	5.03
ו', כ"ז בכסלו	5.15	4.25	5.36	6.37	9.00	11.33	12.03	4.36.4	5.04

* הזמנים מתייחסים לאזור השפלה. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לנבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"ז בסידורו (סדר הכנסת שבת') מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש	דה"י	צה"ש
וישב	3.59	5.15	4.14	5.16	4.03	5.14	4.18	5.18
מקץ חנוכה	4.00	5.16	4.14	5.17	4.04	5.15	4.19	5.19

עורך ראשי: מנחם-מענדל ברוך • עורך: שניאור-זלמן רודמן • הגהה: יוסף-יצחק אייזלמן

מרו"ל: מכון ליובאוויטש שע"י צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו – המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר חב"ד 72915, טל': 03-9607588, פקס': 03-9606169

ISSN 0793-7474 אינטרנט: http://chabad.org.il דואר-אלקטרוני: chabad@chabad.org.il

קורא השלישי את היום הבא⁷⁶.

יותר מבכל יום).

שניים מקרא ואחד תרגום: ביום שישי אחר-הצהרים קוראים את כל פרשת 'מקץ' עם הפטרת המקורית, וניתן לקרוא היום גם את הפטרת שבת חנוכה⁷⁷ (או כהנהגת רבותינו, לחזור מחר בבוקר מ'שביעי' עד גמירא עם הפטרת שבת חנוכה⁷⁸).

* יש לזכור לערוך את ההדלקה הפומבית אחרי פלג המנחה.

מתפללים מנחה ומדליקים נר חנוכה בבית-הכנסת [טוב שיהיו עשרה בבית-הכנסת בשעת ההדלקה⁷⁹], ובבית [ראה להלן], ואחר-כך נר שבת⁸⁰, אבל אין להתפלל מנחה ביחידות לצורך כך⁸¹.

היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ-20 דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה (אנשים המדליקים בנרות מוצקים, יש לעוררם שידליקו בנרות גדולים

היום, מכיוון שמדליקים לפני זמן הדלקת נרות שבת, שהוא מוקדם לפחות בכ-20 דקות מזמן ההדלקה בכל יום, יש להקפיד לצקת יותר שמן, כדי שידלקו הנרות לפחות חמישים דקות אחרי שקיעת החמה (אנשים המדליקים בנרות מוצקים, יש לעוררם שידליקו בנרות גדולים

77 היום-יום לי סיוון, וראה שו"ע אדמו"ר סי' רפה סי'. ישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"א סי' קלב. לוח כולל-חבי"ד.
78 'היום יום' די' טבת. וראה אג"ק סוף כרך ח"י.
79 לוח כולל-חבי"ד.
80 ספר-המנהגים, ראה שם הטעמים לזה.
81 קיצור של"ה ה' חנוכה, וא"ר ר"ס תרע"ט. וכן נהג הרבי אחרי שנת תשמ"ח, כאשר חזר מן האוהל סמוך לשקיעה: הדליק נר חנוכה, נר שבת, ואחר-כך התפלל מנחה בציבור.
82 היום-יום, כ"ה בכסלו (ומהלשון משמע, שבכל זאת התעכב מעט), ספר-המנהגים.
83 הר"ה ר' לוי צחק שי הלפרין, ע"פ שו"ע אדמו"ר סי' רע"ז סי', רע"ט סי', ש"ט סי', ש"י"א סי' (העניין נדון ונתבאר לפרטיו בהתקשרות גיליונות רפג, שפה, שפז, שפט וש"ס).
במקרה של צורך גדול לטלטל לפניך, יעשה שאלת חכם ע"פ המבואר בסי' רע"ז סי' ג.

ה"אתהפכא" של חנוכה גדול וה"ונהפוך הוא" של פורים

מגילת חנוכה נקראת "מגילת אנטיוכוס" – הייתכן שנקראה על-שמו של אנטיוכוס הרשע? ומדוע בחלק מהמקורות ישראל נהוג לקרוא אף שאינה נמנית עם כתבי הקודש? □ לחנוכה ולפורים צדדים משותפים, אך יש ביניהם גם הבדלים מהותיים □ משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

א. בנוגע לחנוכה מצינו דבר פלא: ידוע שסיפור נס חנוכה נכתב באריכות במגילה, שנקראת בשם "מגילת אנטיוכוס". והגם שמגילה זו אינה חלק מכ"ד ספרי קודש, הרי היא מובאת בפוסקים, ויתירה מזו: בכמה קהילות קדושות בישראל נוהגים לקרוא מגילה זו בחנוכה!
דלכאורה הרי זה דבר והיפוכו הדורש ביאור – דממה-נפשך: איך זה שמגילה שאינה חלק מכתבי הקודש תיקרא בציבור בקהילות קדושות בישראל?
הפלא בזה מתחזק בהשוואה לפורים: חנוכה ופורים דומים בעניינם – ומובאים בכמה

1 פסקי ר"ד סוכה מד, א. שבלי הלקט סקע"ד. ועוד. וראה אנציקלופדיה תלמודית ערך חנוכה עמ' שסא. וש"ו.
2 כמורגש גם בזה שהתחלת נוסח "ועל הניסים" היא בשווה בחנוכה ופורים.
3 וכידוע ע"פ קבלה – שחנוכה ופורים הם כנגד נצח והוד (תקו"ז חרש צד, ב. שער הכוונות סוף עניין ר"ח ור"ה). תרי פלגי. ועד שיש ב' דעות בזה, איזה מהם כנגד נצח ואיזה כנגד הוד (ראה פע"ח שער מקרא קודש פ"ד. של"ה בסופו (ענייני פורים ומגילה), מס' כנפ"יונה סי' נג). ולהעיר שהרמב"ם בספרו ח"בר ה'ל' מגילה והל'

(כבקשת אסתר "קבעוני לדורות", "ליום-טוב ולקרייה").⁶⁸

מה-שאינ-כן "מגילת אנטיוכוס" דחנוכה (א) אינה חלק מכ"ד ספרי קודש; (ב) אין מצווה לקרוא אותה⁶⁹ – ואף-על-פי-כן בכמה קהילות קדושות קוראים אותה בימי חנוכה, כנ"ל.

חילוק בולט נוסף ביניהם רואים בשמותם: מגילת אסתר נקראת על שם אסתר⁷⁰ (ולא מגילת אחשוורוש או המן) – שעל-ידי באה ההצלה ונס פורים, ואסתר היא מהנשים צדקניות הכי נעלות, וביחס "בתה של שרה"⁷¹. לאורך, "מגילת אנטיוכוס" נקראת על-שם אנטיוכוס הרשע (ולא על-שם מתתיהו כוהן גדול, או יהודה המכבי וכיוצא בזה), זה שהביא את הגזירות על בני-ישראל בימים ההם!

ו. יש לומר הביאור בזה:

מבואר בכמה מקומות⁷² שהחידוש דחנוכה – ועל דרך זה – בפורים – הוא, הביור ועלייה של התחתון ביותר, באופן דאתהפכא חשוכא לנהורא, וכידוע – שלפני זה היתה התגברות ביותר של החושך – "נכנסו" יוונים להיכל" ו"טימאו כל השמנים שבהיכל", והוצרכו להילחם עם "מלכות" יוון הרשעה שרצו "להשכיחם תורתך ולהעבירם מחוקי רצונך", ואחר-כך היה ניצחון המלחמה – "מסרת גיבורים ביד חלשים וטמאים ביד טהורים כו" והנס דפך השמן

שדלק שמונה ימים.

ועל-דרך זה היה גם בימי פורים: קודם היתה התגברות ביותר של החושך, גזירת המן הרשע, צורך היהודים, ומאחשוורוש על-שם שהשחיר פניהם של ישראל⁷³, ו"הוא אחשוורוש, הוא ברשעו מתחילתו ועד סופו"⁷⁴; ועל-ידי המסירות-נפש דמרדכי ואסתר ובני-ישראל ככלל באה ההצלה ונס פורים, שנעשה "ונהפוך הוא"⁷⁵, עד באופן שאתר פעלה על אחשוורוש, שיהפוך את הגזירה מרע לטוב.

[חנוכה ופורים שניהם מצוות מדברי סופרים וימים המותרים במלאכה כו' (לא כשאר מועדי השנה (ג' הרגלים) ושבת) – כי זה היא ההמשכה ממדרגה נעלית ביותר שנמשכת בהתלבשות בענייני ומלאכות העולם⁷⁶, שזה נפעל על-ידי עוברת האדם למטה, ולכן גם קביעת היום-טוב – מדברי סופרים].

יש לומר שהגם שבכללות זהו תוכן העבודה דשניהם – חנוכה ופורים, יש בזה חידוש בחנוכה לגבי פורים, כפי שרואים זאת בפשטות בהמצוות שקבעו בימים אלה⁷⁷:

המצוות דפורים קשורות כולן עם ענייני קדושה שיהודי עושה בפנים בביתו הפרטי ובבית-הכנסת, ובין יהודים (מקרא מגילה, סעודת פורים, הלל והודאה, משלוח מנות איש לרעהו וכו').

את הנס דחנוכה קבעו בהדלקת נרות, שבה מודגשת ההשפעה (גם) בחוץ ברשות הרבים ועד גם על אומות העולם (נוסף להעבודה

ק"ט, ב. ועוד), שבטלן לגבי האור הגדול דלע"ל – כשרגא כטיהרא. (8) מגילה שם ובפרי"י. (9) בדיוק כ"ד – כנגד כ"ד צירופי שם אד'. (10) ואפילו לפי הנהגות לקרות מגילת אנטיוכוס בחנוכה – אין מברכים עליה לפי שאין לה שורש חובה כלל (פסקי ר"ד ושב"ה"ל שם). (11) ב"ב יד, ב. רמב"ם סוף הל' מגילה. טושו"ע יו"ד ס"ו רפג. (12) אסתר" פ"א, ה. (13) דרושי חנוכה ודרושי פורים – בתורה-אור, שערי-אורה, מצוות נר חנוכה בסהמ"צ להצ"צ,

אין מתענים בחנוכה, אפילו חתן ביום חופתו⁷⁸.

הדלקת נר שני:

כ"ק אדמו"ר מהור"י"צ לא הקפיד להחליף את הפתילות בכל יום⁷⁹.

בהדלקת הנרות אין מברכים 'שהחינו' (אלא אם כן זו ההדלקה הראשונה שלו השנה). מדליק תחילה את הנר החדש, משמאל לנר שהיה אמש, וממשיך משמאל לימין (וכן בכל הלילות). אחר הדלקת כל הנרות אומר: "הנרות הללו"⁸⁰.

יום שישי

כ"ז בכסלו, ג' דחנוכה

בו יצא לחירות אדמו"ר הזקן ממאסרו השני בשנת תקס"א⁸¹.

שחרית: כדאמול. קריאת התורה למנהגנו: כהן – "ביום השני... מלאה קטורת", לוי – "פר אחד... בן צוער", ישראל – "ביום השלישי...", וכיוצא בזה בשאר ימי החנוכה,

בזמן הזה, בימי..."⁸².

תפילת שחרית:

נוהגים להדליק נר חנוכה בבית-הכנסת (מקומו ככליל אמש) בלא ברכה, לפחות עד אחר התפילה⁸³. גם כעת מדליקים על-ידי שמש⁸⁴.

בחנוכה יורד האבל לפני התיבה, חוץ מאמירת הלל⁸⁵. לאחר הלל, חוזר האבל לעמוד, לאמירת חצי קדיש⁸⁶.

אין לדלג לכתחילה 'ועל הניסים' כדי שיוכל לענות 'קדושה' ו'מודים'⁸⁷.

לאחר חזרת הש"ץ: הלל שלם (כל ימי החנוכה), חצי קדיש. שלושה עולים לתורה (בפרשת נשא, במדבר ז, א"ז): כהן – "ויהי ביום כלות משה... לחנוכת המזבח"; לוי – עד "מלאה קטורת"; ישראל – עד "נחשון בן עמינדב". מכסים את ספר-התורה ואומרים חצי קדיש. הגבחה וגלילה. וממשיכים כסדר: אשרי, ובא לציון, קדיש תקבל, בית יעקב⁸⁸ וכו' עד סיום התפילה.

הברכה (הובא גם בנטעי-גבריאל הל' פורים פרק עה הע"ח), משאי"כ לידן שאין עונים שם אמן, סיום הברכה הוא ביונאמר אמן (כמ"ש באניק ח"ו עמי רכח". וראה בטור סו"ס קפט "ניהגו להאריך בברכת הטוב והמטיב הרחמן בכמה גוונים", משמע שטרם נסתיימה הברכה. וראה בשו"ע אדמוה"י שם סס"ז), ולכן אומרים שם על הניסים. אלא שהקצות השלחן בעצמו פסק לעיל ס"ב (מחיי אדם מז, א) שיש לענות אמן אחר יאל יחסרנו, וצ"ע. כן צעיק מדוע לא נאמר שסיום הברכה הוא ב"ואמרו אמן" שבסוף כל בקשות הרחמן, ונסמך על האמן שאומרים עליו.

67) רמ"א סי' תרפ"ב ס"א. ובראש-חודש, יקדים לזה 'הרחמן הוא יחדשי משום דתדיר קודם – יד אפרים, משני"ב וכו"ה שם.

68) פרמ"ג סי' תרע"ה בא"א ס"ק ד.

69) ראה טעמים לזה בשיערי הלכה ומנהגי שם עמי רעו.

70) מכיוון שהוא סיום לתפילת שמו"ע, שו"ע אדמוה"י סי' נה ס"ד.

71) סידור אדמוה"י אחרי הלל. וראה שער הכולל פ"א סכ"ג.

82) אבל שם כתב רק שסומכים על אמן זו, ולא דקאי על כל הברכה, דאלי"כ מדוע 'אין יכול לנזור אומר ואמרו אמן' (בברכת בנה"ב, כדברי שו"ע אדמוה"י שם ס"ה מהמ"א שם).

72) שו"ע ורמ"א סי' תקע"ג. הוספת לשו"ע אדמוה"י סי' תר"ע ס"ה. לוח כולל-חב"ד.

73) 'התועודות' (טו) תשט"ז ח"א עמ' 303, עיי"ש הטעם. בקונטרס 'ברוך עשה ניסים' חנוכה תשי"א, שבו נדפסו מנהגי חנוכה לראשונה, כתב הרב: "נהגו שהפתילות יהיו בכל יום חדשות. וי"א דאין חוששין לזה, ואדרבה הישנות נוחין יותר לדלוק. ולע"ע, לא יכולתי לברר מנהג רבינו בזה [משמע שאם יתברר מנהגו, יוכרע הספק]. ולפלא שבס' המנהגים, שנדפס בשנת תשכ"ו, נעתק משם ללא שינוי [ולא ידוע שהכניסו אז את השיחה הנ"ל כלל], למרות האמור באותה שיחה. ומה שהרבי נהג (עכ"פ בשנים האחרונות) להדליק בפתילות חדשות בכל יום, הנה עד שנת תשמ"ח הכינה את החנוכה הרבנית או אחד מהמשגיח בבית, ואח"כ – הר"ר ש"ד"ב גאנבורג, ולא ידוע אם קיבלו הוראות מהרבי על כך.

74) ספר-המנהגים עמ' 70, מסידור אדמוה"י ועוד.

75) החופשה השניה בשנת תקס"א היתה נצחון תורת החסידות ודרכי החסידות ביתר שאת ועד יתר מכמו שהיה בפעם הראשונה (בשנת תקני"ט) – שאז היתה ההלשנה בעיקרה על אדמו"ר הזקן, וההלשנה בשנת תקס"א היתה בעיקרה על תורת החסידות. ספר-המנהגים עמ' 93, מלוח היום-יום עמ' ז, וקונטרס לימוד החסידות פרק ו, עיי"ש בארוכה.

ככה – בליל הרביעי או החמישי⁵¹. הנשואים – יבקשו האיש מהאישה, והאישה מהאיש, וכיצא בזה בנוגע לזקנים וזקנות⁵². אלה שלא קיימו מנהג זה בשלמות, ישתדלו להשלים בימים הסמוכים להנוכה, וכל המקדים הרי זה משובה⁵³. יש לחלק דמי-חנוכה לכל התלמידים, ואפילו למי שספק אם הוא בגדר תלמיד – ולו על-שם העתיד. ואולי זה גופא יסייע שיתקרבו בהקדם⁵⁴. חינוך:

מנהג ישראל⁵⁵ לשחק ב'סביבון', וידוע מנהג בני-ישראל לכתוב על ה'סביבון' את האותיות נ-ג-ה-ש, ראשי-תיבות: "נס גדול היה שם"⁵⁶, ובכמה מקומות עורכים 'הצגות' הקשורות עם סיפור פרשת ימי חנוכה, מתחפשים ל'חשמונאים' וכו' [כמוכן – ובפרט בקשר לבנות – הכול באופן של צניעות ועל-פי הוראת חכם], וכך ימי החנוכה מסוגלים ביותר לארגון כנסים לילדי ישראל – צבאות ה'⁵⁷. צדקה:

נוהגים להרבות בצדקה בימי חנוכה⁵⁷, ו"אנו מחוייבים בימי חנוכה... גמ"ח במזון וגוף"⁵⁸.

עורכים מגבית של צדקה, וזה הזמן המתאים להשלים את מגביות הצדקה של כל חודש כסלו⁵⁹, ובפרט ב'זאת חנוכה'⁶⁰. בעניין המגביות לצדקה בימי סגולה, הודיע הרבי פעמים רבות, שעל כל אחד ואחד להתעורר ולנדב כרבעי מעצמו, גם בלא שיזכירוהו על כך⁶¹.

יום רביעי,

כ"ה בכסלו, א' דחנוכה

תפילת ערבית:

בחנוכה יורד האבל לפני התיבה⁶². בכל זמן שמתפללים בבית-הכנסת, מדליקים נרות בעמוד הש"ץ⁶³. אין מפסיקים לפני שמונה-עשרה כדי להכריז 'ועל הניסים'⁶⁴. שכח לאומרו, אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה" – אינו חוזר⁶⁵. בברכת המזון, אם נזכר קודם "ה" של סיום הברכה, חוזר ומתחיל 'ועל הניסים', ואם כבר אמר "ה" – אינו חוזר, אך כשיגיע לפני "הרחמן הוא יזכנו"⁶⁶, יאמר "הרחמן הוא יעשה לנו ניסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם

כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב נ"ע נתן גם נכדו, שיחת נר ה' חנוכה תש"ל (בלתי מוגה) בסופה.
 (51) לקיים מנהג כ"ק אדמו"ר מהורשי"ב, המובא בהיום-יום, כח כסלו – שה"ש תשמי"ח ח"א עמ' 163, ושה"ש תשי"ח ח"א עמ' 194. שיערי הלכה ומנהגי שם.
 (52) 'התועדויות' תשמי"ז ח"ב עמ' 132.
 (53) אג"ק כרך כ"א עמ' קצה, וראה קובץ 'היכל מנחם' ח"ב עמ' קצג.
 (54) גם בבית רבותינו נשיאות – 'התועדויות' תשמי"ז ח"ב עמ' 185.
 (55) ראה בני-ישיבת מאמר חודש כסלו-טבת מאמר ב' (מ"ב). שה"ש תשמי"ח ח"א עמ' 360 הערה 32.
 (56) 'התועדויות' תשמי"ב ח"ב עמ' 545.
 (57) ספר-המנהגים, עיי"ש בהערה, ובלקו"ש ח"ה עמ' 443 בהערות.
 (58) פרימגדים שם, הובא ונתבאר בלקו"ש הני"ל.
 (59) 'התועדויות' תשמי"ז חלק ב' עמ' 204 ועמ' 215.
 (60) לקו"ש ח"ה עמ' 444.
 (61) 'התועדויות' תשמי"ח ח"א עמ' 652, ח"ב עמ' 1169, ח"ג

בפנים, בקדושה) – הן בהמקום דנרות חנוכה, אומות העולם. ובפרט לפי הפירוש (הפנימי) ב"על פתח והן בזמן ההדלקה: מקום הנרות – "מצווה להניחה על פתח ביתו מבחוץ" פרסומי ניסא²⁰, כלומר, שנוסף על כך שהוא ובני הבית צריכים לראות את

את הנס דחנוכה קבעו בהדלקת נרות, שבה מודגשת ההשפעה (גם) בחוץ, ברשות-הרבים, וגם על אומות העולם

נרות החנוכה, צריכים הם להאיר באופן ש(גם) אלו הנמצאים "בחוץ", ברשות הרבים, יראו אותם.

זמן ההדלקה – "מצווה משתשקע החמה עד שתכלה רגל מן השוק כו' ועד כמה כו' עד דכליא ריגלא דתרמודאי"²¹, כי עד ש"תכלה רגל מן השוק" (ריגלא דתרמודאי – האנשים האחרונים מסתובבים בשוק) ישנם עוברים ושבים שרואים את הנרות, ובמילא ישנו בזה פרסומי ניסא²².

כלומר: נרות חנוכה צריכים לדלוק ולהאיר "בחוץ", ב"שוק", כל זמן שעדיין נמצאים שם אנשים, גם כאלו אנשים הנקראים "תרמודאי"

– "שם אומה מלקטי עצים דקים ומתעכבים בשוק עד שהולכים בני השוק לבתיהם"²³, או "עניים שלאחר שגומרים מלאכתם מלקטים עצים מן ההפקר להתחמם בהם, ומתאחרים בשוק יותר משאר בני אדם"²⁴ – שזה כולל גם

חנוכה שם בסוף ההלכה).
 (20) שבת שם ובפרש"י.
 (21) שם.
 (22) טושר"ע או"ח הל' חנוכה סת"ע ס"ב.
 (23) רש"י ד"ה רגלא – שבת שם.
 (24) תשובת הגאונים שערי-תשובה סי' רלג. ועוד.
 (25) ראה תו"א מקץ סד"ה רני ושמחי ה'ב'.
 (26) ראה אוה"ת חנוכה סד"ה מצווה משתשקע החמה (תקמ"א, ב). ד"ה מצווה תשל"ח (ס"ה"מ)

מלוקט ח"ב עמ' כה ואילך) ס"א. וש"נ.
 (27) עמק-המלך שער קריית-ארבע ר"פ קיא (קה, א). קהלת-יעקב ערך תרמוד.
 (28) ספ"ק דיבמות (ז"א).
 (29) סוף מנחות.
 (30) יחוקאל כ"ט, וראה שם ט. וראה תניא ספכ"ב. לקו"ש חכ"א עמ' 40 ובהערות שם.
 (31) אוה"ת שם תקמ"ב, ד"ה הנ"ל תשל"ח שם. וש"נ.

המדות אלא כמו רגל שאין בה שכל כלל), עד שהם נהפכים: במקום מורדים בה, הם נעשים קשורים עם האור דנרות חנוכה, "נר מצווה ותורה אור"³² – בני-ישראל על-ידי תרי"ג מצוות שלהם ואינם יהודים על-ידי שבע מצוות בני נח, אמונה בה' וכו'.

ג. על-פי הנ"ל מובן החידוש באתהפכא שנפעל על-ידי החידוש שבחנוכה לגבי פורים: הגם שאף בימי הפורים היה "ונהפוך הוא" (דגזירת המן ומלך אחשוורוש), אף-על-פי-כן קבעו את המצוות דפורים לדורות דווקא בענייני קדושה, ולא בעניין שיש לו השפעה (גם) ב"חוץ", עד על אומות העולם, שמה מובן שהחידוש דפורים הוא בעיקר בפעולה דאתהפכא על בני-ישראל – פרטומי ניסא ושמה הכי גדולה שמתגלה בהם; זוהי אמנם שמחה של אתהפכא – "עד דלא ידע בין ארור המן וברוך מרדכי"³³, שהוא לא יודע את החילוק בין העבודה דעשה טוב וקדושה (ברוך מרדכי) והעבודה דסוד מרע, עד לעבודת התשובה (ארור המן), (אבל בעיקר) כמו שהשמחה נמצאת בגלוי אצל בני-ישראל, ובענייני קדושה, לא בענייני העולם;

מה-שאינ-כן נס חנוכה קבעו לדורות במצוות הנרות, שצריך להאיר (גם) את ה"חוץ", ב"שוק", עד ה"תרמודאי", המורדים בה', כולל גם אומות העולם³⁴, – שזה מורה שפעולת האתהפכא בזה היא נוגעת (גם),

32) ל' הכתוב – משלי ו.כג. ושייך במיוחד לנר חנוכה – רש"י ד"ה בנין שבת כג.ב.

33) מגילה ז.ב.

34) ולהעיר שימי חנוכה הם כנגד ימי הסוכות, ובפרט לדעת בית שמאי שהדלקת הנרות הן בסדר דפוחת והולך כפרי החג (שבת כא.ב. וראה אה"ת חנוכה דש.ב. שמע"צ עמ' א'תשעה ואילך), שמקריבים אז השבעים פרים כנגד השבעים אומות (סוכה נה.ב. במד"ר פכ"א, כד). וגם להעיר, שחנוכה היא ע"ש חנוכת המקדש (המנוחה), והמקדש היה מגין על כל האומות, ואילו היו אה"ע יודעים מה היה המקדש יפה

להם כו' היו מקיפים אותו כדי לשמור כו' (במד"ר פ"א, ג. ועוד). וראה של"ה (חלק תושב"כ פרשתנו דרוש צאן יוסף בהג"ה). שחנוכה הוא מלשון חינוך, והוא רומז לחינוך העולם (וראה לקו"ש ח"י עמ' 282 ואילך). 35) ראב"ע מג"א ח.ו. וראה שו"ע אדה"ז אר"ח סשל"ד סי"ב (ממרכי שבת סי' שצו. הובא בט"ז אר"ח שם סק"י א): במגילת אסתר אין בה אזכורת מפני שנשתלחה לכתב ברתיה פרס ומדי ולפיכך אין בה קדושה אא"כ כתובה כהלכתה. 36) להעיר שאתר ברוה"ק נאמרה (מגילה ז.א). 37) כי מובן שזהו בנוסף לפעולת חנוכה בענייני

חנוכה בסמיכות לנרות, ולומד תורה³⁷. * יש אומרים שיש לאכול בחנוכה מאכלי חלב וגבינה, וזכר לנס שהיה על-ידי יהודית, בתו של יוחנן כהן-גדול³⁸.

* מנהג ישראל (תורה היא) לאכול מאכלים שעשויים בשמן, לזכר נס השמן³⁹.

התועודות:

מלבד ההתועודות עם בני הבית והקרובים ביותר (כנהוג אצל רבותינו נשיאנו⁴⁰), כדאי ונכון שבמשך ימי חנוכה [בכל יום ויום]⁴¹ יערכו ככל מקום ומקום – בחוג המשפחה⁴², וכן בבתי-ספר, מקומות עבודה וכו', לפי תנאי המקום והזמן – התועודות ומסיבות של שמחה בענייני דיומא⁴³, הן לאנשים, הן לנשים והן לטף, בנין ובנות⁴⁴ [בכל המוסדות יש להתוועד עם התלמידים לפחות פעם אחת, ובמוסדות שלומדים בהם בחנוכה – להתוועד כמה פעמים. ההתועודות – בזמן הדלקת הנרות, לומר דבר תורה מעניינא דיומא, ואחר-

קכא וסי מהרי"ל עמי טו. אבל ראה בהשלמה לשי"ע רבנו סיי עתיר סויס ד שהבין שזו רק משמעות, וכשאר הפוסקים שהביאו זאת, גם הוא תלה זאת במנהג בפועל. וכיוון שלא ידוע שנהרז בזה רבותינו ואניש (הרה"ח רי"ל שי גורנו, וגם בלוח כולל-חבי"ד כתב זאת רק לנשים), ניתן לכל היותר לדייק שהרבי לא שלל מנהג זה (לאלה הרוצים להחמיר על עצמם), אבל לא שעשהו "הוראה לרבים". מהות המלאכה לא נתפרשה (מלבד איסור כיבוס ותפירה בכף-החיים שם ס"ק טו), ומסתבר שלא לאסור לפחות מלאכת אוכל נפש וכל מה שמותר בחוה"מ, ע"ד האמור בשי"ע רבינו סויס רנא.

37) 'התועודות' תשמ"ב ח"יב עמ' 599 ועמ' 618. ובשיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ה סי"ט (מוגה), שיחות-קודש תשל"ה ח"יא עמ' 284, שמייך לאחרי ההמתנה ע"י הנרות ישב ללמוד שיעור גמרא.

38) הוספת לשי"ע אדמו"ה סי' תרי"ע סי"ג, מהרמ"א שם.

39) סה"ש תשנ"ב ח"יא עמ' 196 הערה 26.

40) לקויס ח"יא עמ' כח כסלו. ובאר הרב, שזה צ"ל לא בדרך אגב, כדי לצאת-ידי-חובתו, אלא בהתלבשות ובהכנה מקודם ובסבר-פנים-יפות, שאו יתקבלו דבריו (שיחות-קודש תשי"ח עמ' קלא).

41) לקויס כרך כה עמ' 401. וראה התועודות תשמ"ו ח"יב עמ' 186 ואילך, שישמחה פורצת גדר של חושך העולם, עיי"ש.

42) כמנהג רבותינו נשיאנו, היום-יום כח כסלו.

דמי חנוכה⁴⁵:

הרבי הורה להשתדל לתת מעות-חנוכה לילדים [בנים ובנות]⁴⁶, הן קטנים והן גדולים⁴⁷. וכן היה אדמו"ר מהור"י"צ נ"ע נתן לבנותיו, גם אחרי הנישואין, וגם לחתניו⁴⁸ על-כל-פנים פעמיים במשך ימי חנוכה, ומה טוב – מצד התגברות הושך הגלות, כולל ובמיוחד בנוגע להידרדרות מצב החינוך – להוסיף ולהרבות באור וקדושה, ולתת דמי חנוכה גם בכל יום, חוץ מבשבת (גם לא ברבך המותר – גזירה כו') והוספה מיוחדת – כפליים, או ג' פעמים

43) לנהוג כימהדרין מן המהדרין גם בענין זה, וכמנהג שהביא הרמ"א (תרי"ע סי"ב) לומר שירות ותשבחות בסעודות שמרבים בהם (סה"ש תשמ"ט ח"יא עמ' 122), כדעת הרמב"ם שימי חנוכה הם יימי שמחה והלל" (סה"ש תשנ"ב ח"יא עמ' 207).

44) 'ולהעיר, שענין זה שייך גם למונהג נתינת דמי חנוכה: א) נתינת דמי חנוכה פועלת **שמחה**. ב) כשמודיעים על חלוקת דמי חנוכה – מתקבצים רבים, וכשמוסיפים בדמי חנוכה, נוספים עליהם" (סה"ש תשמ"ח ח"יא עמ' 165 הערה 105).

45) שיחת שי"פ וישב תשל"ד סי"ה (הנחת התי בלתי מוגה – שיחות-קודש תשל"ד ח"יא עמ' 196).

46) עיי"פ שיחת שי"פ וישב תשל"ג י"ב (בלתי מוגה – שיחות קודש תשל"ג ח"יא עמ' 209) ושיחת שי"פ וישב תשל"ז סל"א (כני"ל – שיחות-קודש תשל"ז ח"יא עמ' 358).

47) תוכנס – [לא לשמחם בלבד, אלא] עניין החינוך, מתן 'פרסי', כמיקדמיה' לעודדים שמוסיפו יותר בלימוד התורה (התועודות) תשמ"ח ח"יב עמ' 65, להראות שגם הממון נהפך לרוחניות על-ידי שמשמש לעניינים כשרים ובפרט לענייני קדושה (לקויס ח"יא עמ' 290), ובמיוחד – לחנכם להרבות בצדקה (התועודות) תשמ"ט ח"יב עמ' 63.

48) סה"ש תשי"ג ח"יא עמ' 210.

49) שם, עמ' 199.

50) סה"ש תשמ"ח ח"יא עמ' 163, נדפס גם בשיערי הלכה ומנהגי או"ח ח"יב סי' רפג.

ובכל זאת בירך בעצמו והדליק²³.
אין מדליקים נר חנוכה מנר חנוכה אחר, אלא מהשמש או מנר של חול²⁴.

מנהג רבותינו נשיאנו שהיו מדליקים נר חנוכה על פתח אחד החדרים ולא על החלון²⁵, משמאל הנכנס, דהיינו מול המזווה, לקיים "כדי שתהא מזווה מימין ונר חנוכה משמאל, ונמצא שהוא מסובב במצוות"²⁶.

צריך להדליק את הנרות בבית שבו האדם אוכל בקביעות, ויש להעדיף את מקום האכילה על מקום השינה. ההולך לאכול באקראי בבית חבירו, צריך לחזור לביתו ולהדליק שם²⁷.

מניחים את החנוכיה סמוך לעובי מזוזה הפתח, בחלל פתח החדר, ואין מדייקים אם הנרות מונחים ממזרח למערב או מצפון לדרום²⁸.

כדאי ונכון שהילדים ידליקו נר-חנוכה בפתח חדרם הפרטי [באם תנאי המקום וכללי הבטיחות מאפשרים זאת], ויש בזה גם מעין חינוך 'מקדש-מעט' שלהם בחנוכה²⁹.

הנרות יעמדו בשורה ישרה ולא בעיגול. כמורכך לא יהיה נר יצא ונר נכנס, ולא אחד גבוה ואחד נמוך (הקובע לעניין זה הוא גובה השלהבת). חייב להיות הפסק בין נר לנר, כדי

שלא יתקרבו השלהבות זו לזו וייראו כמדורה. כמורכך יש להרחיק את החנוכיות של בני הבית זו מזו, כדי שיהיה היכר לכל אחת מהן לחוד³⁰.

מדליקים כשהחנוכיה מונחת במקומה, ומשאירים אותה במקומה כל משך הזמן שעליה לדלוק³¹.

התחלת ההדלקה היא לאחר סיום כף הברכות. מדליקים בשמן זית, וה'שמש' הוא נר-שעווה³². מתחילים להניח את הנרות בקצה הימני של המנורה³³.

אמירת 'הנרות הללו' – לאחר גמר כל ההדלקה³⁴.

מתעכבים סמוך לנרות כחצי שעה³⁵. מדייקים שידלקו הנרות חמישים דקות לכל הפחות³⁶.

נר שכבה בתוך שיעור זמן דליקתו – חוזרים ומדליקים אותו, ללא ברכה³⁷.

אחר שיעור זה – רשאים לטלטל את החנוכיה גם אם הנרות דולקים עדיין³⁸.

אחר שיעור זה – רשאים לעשות מלאכה³⁹ שלא כנגד הנרות, וגם ביום הראשון והשמיני⁴⁰.

* בימי החנוכה צריכה להיות הוספה מיוחדת גם בלימוד התורה. כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע היה יושב אחרי הדלקת נר

דה'פרסיים" עובדי גילולים, לכן לא יכולים לכתוב את שם הוי' במגילה.

ולכן גם נקראת המגילה על שם אסתר, כי מדובר אודות הבריור שנפעל על-ידי אסתר (קדושה).

מה-שאין-כן חנוכה מגיע גם³⁷ ב"חוץ", ב"שוק", עד גם באומות העולם³⁸ והמורדים בה' (תרמודאי), כמו שהם נמצאים במקומם הם, ובלשונות שלהם (עוד לפני שמתבררים ומתעלים בלשון הקודש), כהכנה וכוח ל"אז אהפוך אל עמים (גם כמו שהם מצד לשון האומות) שפה ברורה גו"³⁹. ולכן הרי זה

מתבטא גם בכך ש"מגילת אנטיוכוס" נקראת על שמו, כמו שקיים במקומו הוא – אנטיוכוס הרשע, ולא כחלק מ(תורה –) כתבי הקודש (ברוגמת לשונות האומות כפי שהם במקומם, חוץ מלשון הקודש), וגם זה מעלים (על-ידי העבודה דחנוכה) על-ידי זה שמגילת אנטיוכוס (העניינים שמדובר שם) מובאת (בפוסקים) בתורה, עד שבכמה קהילות קוראים אותה בציבור בימי חנוכה.

(קטעים מהתועודות שבת-קודש פרשת וישב, א' דחנוכה ה'תשי"ג, יתורת-מנחם – התועודות ה'תשי"ג, חלק שני, עמ' 43-49)

קדושה, וגם בענייני חולין שכבר נעשו על טהרת הקודש (כמו בריור ענייני העולם על-ידי לה"ק), הן על-ידי הדלקת נר חנוכה על פתח ביתו (ובביה"כ"נ) (שכולם מתכנסים שם) כדאי שתהיה מנורה דלוקה במשך כל המעט לעת, אם אין חשש כלל שישחקו התינוקות), ובפרט על-ידי שאר המצוות דימי חנוכה: קריאת הנשיאים, הלל

והוראה וכו'.
38) ראה אה"ת נ"ך עמ' תתקו. וראה תו"א שבהערה 4. שהתקנה להדליק נר חנוכה בפתח הסמוך לרה"ר מבחוץ דהיינו ברה"ר ממש, כי רה"ר הוא מקום הקליפות לאהפכא חשוכא לנהורא כו' וזהו ונלו גויים רבים אל ה'.

מינוי ל"התקשרות"

ניתן לקבל את גיליון "התקשרות"
ישירות הביתה באמצעות הדואר.

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים).
מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים).

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:
"התקשרות", מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר חב"ד 72915

רבים מאישי אינם מקפידים שיהיה השמש דווקא "ימעלי", ומניחים אותו בצד, בנפרד (על גבי פמוט וכדומה, ויש מניחים משמאל למנורה) וי"א שכך נהגו רבותינו.
23) ספר-המנהגים שם. ומשמע, שלדעת הרבי טילטול טפח מהווה הוזה (בשו"ת שצויינה שם לא הוגדר המרחק כלל). ועי' ישערי הלכה ומנהגי או"ח ח"ב סי' רי. חו"מ סי' קצח סי"ב.
24) שו"ע סי' תרע"ד סי"א בהג"ה.
25) לקו"ש ח"ה עמ' 456, ועיי"ש.
26) סי' תרע"א סי"ז, לבוש וט"ז שם.
27) רמ"א סי' תרע"ז סי"א, ט"ז ומ"א שם. בעניין פנימיות של ישיבות ומוסדות חינוך, בסי' יחובת הדרי (עמ' קו) כתב שהתלמידים כנייבית וחובתם מדינא בחדר האוכל, ואם ירצו – יכוונו שלא לצאת בהדלקה שבחדר האוכל ואז ידליקו בברכה בחדר השינה. ובשו"ת אורות-משה (או"ח ח"ד סי' ע' א' ע"ב וי"ד ח"ב סי' י' אות ה) ומנחת-יצחק (ח"ז סי' מח) כתבו שמן הדין עליהם להדליק בחדר השינה כיוון שרק הוא מיוחד לכל אחד מהם. ועליהם להסדיר תור לשמירה מפני סכנת דליקה ח"ו.

"הנה איש פלאות"

רבנו הזקן לא נבהל מהטענה כי חסידיו עושים דברים שהם עדיין לא 'אוחזים' בהם □ את הסיפור שרבנו הזקן נהג להתענות משבת לשבת, דחה הרבי, על-פי דברים ששמע מחותנו □ על נוסח התפילה, שינויי סגנונות במאמרים, הלכות ומנהגים – בבואנו מחג הגאולה יי"ט כ"ו כסלו

מאת הרב מרדכי-מנשה לאופר

הני"ל, למרות "ישותה", מכרת היא ואומרת: "הנה איש פלאות".

"הלכות" לעומת "הנהגות"

כך כתב הרבי בט"ו באייר תש"ח להגאון החסיד רבי יצחק דובאוו מאנגליה (איגרות-קודש, כרך ב, עמ' שדמ):

בההלכות שבסידור שני סוגים ישנם: (א) קונטרסים שלמים שחיבר אדמו"ר הזקן להכניסם בסידור **כחטיבה בפני עצמה** והם פסקי-דין בקיצור נמרץ בעניינים הרגילים ושוים לכל נפש וצריכים-להיות מצויים גם תחת-יד זה שאין שולחן-ערוך באתו שעה על שולחנו. ונקראים בשם **סדר** (כמו שכתוב בשער-הכולל פרק א' סעיף ד'), או **הלכות**. ויש לומר שגם הלכות ברכת-כהנים בכלל זה. (ב) **הנהגות** (ולא דינים) בודדות השייכות לאמירת תפילה או ברכה פרטית (עיין בשער-הכולל שכל הלכות קריאת-שמע צריכות להיות נדפסים בריש הסידור ביחד).

והנה בהגדה לא כתב אדמו"ר-הזקן קונטרס, כ"אם הביא בסידור הנהגות הנוצרות לדעת בשעת מעשה...

דיוק ההשמטות שבתניא

במסכת יבמות (עט, א) נמנו ג' סימנים בבני ישראל "גב"ר" – גומלי-חסדים, ביישנים, רחמנים. ואילו אדמו"ר הזקן בתניא סוף פרק א' השמיט ביישנים. באיגרת של הרבי מיום ב'

במכתב ששיגר הרבי בשנת תש"ו להרה"ח ר' שמעון גליצנשטיין, שכתב את ספר "הרב" על תולדות אדמו"ר הזקן ('אגרות-קודש' כרך ב' עמ' קא-קב), כותב הרבי:

שמחתי בראותי אותו, באשר זה זמן רב שנרגש חוסר בחוברת אשר תספר בסגנון נוח לקריאה על-דבר תולדות אדמו"ר הזקן ואשר יחד עם זה, תיתן מושג אישטחי מאישיותו, ותעורר בהקורא את הרצון לדעת יותר פרטים על-דבר תורתו שיטתו ומפעליו.

דמות מופת

להלן ממשך הרבי וכותב – **דברים שמעניקים לנו אפשרות להבחין בייחוד שבספרי אדמו"ר הזקן:**

אם היה פרק **מיוחד** על-דבר ספרי אדמו"ר-הזקן עם תיאור, בשתיים-שלש שורות, תוכן כל ספר, הנה כשהקורא יקרא רשימת הספרים ומוצא בהם: נוסח (בדיוק כל תיבה ותיבה), של סידור התפילה, לוח ברכות-הנהנין (בהלכות ברכות המסורות לכל וכתובות בסגנון המתאים לה), שולחן-ערוך (ובפרט הלכות נידה וקונטרס-אחרון), תניא (שבחלקו הראשון והג' יכול לשמש, בעיני בעלי המוסר, למופת ספרי מוסר, חלק-ב דוגמא לחקירה, חלק ד' – לאהבת ישראל), תורה-אור וליקוטי-תורה (שיטתו בחב"ד), קונטרס-אחרון שבתניא ולשון כ"ק אדמו"ר ינ"ע שבתורה אור (קבלה) – הנה רשימה כזו עם ביאור קצר על-דבר

כולם ישנים, נכון להקיצם ולברך". כבית הרב לא היתה ההדלקה כרוב עם, ואדרבה¹⁵.

בימינו מחנכים את הבנים להדליק נרות חנוכה מגיל רך ביותר¹⁶.

הנהגת בית הרב, שהנשים והבנות (בכל גיל) לא הדליקו נרות חנוכה, אלא יצאו בזה על-ידי אביהן, ואחר כך – בעליהן¹⁷.

כשכ"ק אדמו"ר מהורש"ב היה עוזב את ביתו לפני חנוכה, היה מצווה לזוגתו הרבנית שתדליק את החנוכייה בעצמה (אף שאת הברכות היתה שומעת מאחד הגברים)¹⁸.

מעמידים את החנוכייה על כיסא, מעל שלושה טפחים (24 ס"מ) – ואין מדייקים שיהיה למעלה משבעה טפחים או סמוך לשלושה טפחים¹⁹, אך לא מעל עשרה טפחים (80 ס"מ)²⁰. ה'שמש' קצת למעלה²¹ מן הנרות²².

"קרה וצריך היה לטלטל את המנורה טפח וטפחיים לקרבה לאדמו"ר כדי שיוכל להדליק הנרות, ואחר-כך היו מעמידין אותה במקומה.

* יש לזכור להדליק נר-חנוכה גם במקומות ציבוריים, כפי שהנהיג הרבי, ולעשות זאת אחרי פלג המנחה.

הדלקה בבית:

"הציווי 'זה א-לי ואנוהו – התנאה לפניו במצוות'¹⁰, כולל בנוגע לחנוכה – מנורת חנוכה נאה¹¹.

בין מנחה למעריב, אחר התחלת השקיעה, מדליקים נר חנוכה. הנשואים – בחגירת אבנט¹², אבל בכובע ובלבושים הרגילים, לא באלו של שבת ויום-טוב¹³.

לשאלת רבים: ככל ערב, אם האב נמצא מחוץ לבית ויחזור בשעה שבני הבית נייעורים, ימתינו לו. אם רואה שיגיע כשהם ישנים, יבקש מאשתו או מאחד הילדים להדליק עבור הבית, ובבואו רשאי להדליק לעצמו אם כיוון שלא לצאת בהדלקתם. אם יודעים הילדים בכירור שהאב אינו מקפיד ומדליקים תוך חצי שעה מצאת-הכוכבים, ידליקו אז. לא הדליקו, מדליק כל הלילה, אם בני-ביתו נייעורים. ואם

לימדו זה הוא מן התורה.

11 סה"ש תשי"א ח"א עמ' 207 [אף שא"צ כלי, ראה סידור אדמו"ר, ולקוטי-שיחות ח"ה עמ' 445]. וראה א"ר וברכ"י סי' תרע"ג סי"ג. ולהעיר שהרבי היה מדליק במנורה פשוטה דווקא.

12 ספר-המנהגים. וכן הקפיד הרבי לנהוג כו"כ שנים. 13 ספר-המנהגים. שערי ה'ל' ומנהג או"ח ח"ב סי' רפ. לוח כולל-חב"ד. וכן הקפיד הרבי לנהוג כו"כ שנים.

14 עד עלות-השחר, שו"ע ונו"כ סו"ס תע"ב. בלוח כולל-חב"ד כתב, שאם לא הקיצם – לא יבדו. ובמסנה-ברורה שם כתב, שהנהוג להקל ולברך גם כשישנים אין למחות בידו.

15 ראה לקוטי-שיחות ח"ב עמ' 483, ועוד. 16 סך הנהיג הרבי בשנים האחרונות, ראה 'שבח המועדים' (תשנ"ג) עמ' 101, 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 14 הע' 11, ושי"י. ומשתדלים להכנס עם כל ההידורים (ע' לקו"ש ח"ב עמ' 251).

17 ספר-המנהגים, עיי"ש. לקו"ש חלק ל' עמ' 312. ועל-אף האמור בשלשלת היחסי שבראש סי' יהיום יום' מהדורת תשנ"ה עמ' 34, על שנת תשמי"ח (מוגה?), שהרבי "מעורר שכל ילד/ה ידליק נרות חנוכה בפתח חדרו", והכוונה להנדפס ב"משפחות שו"פ וישב, כ"א כסלו" סי' סה"ש תשמי"ח ח"א עמ' 162), הנה הרבי נשאל על כך כמה שאלות, ומתן: "האם גם הבנות צריכות להדליק?", והשיב: "יש

לעיין ולבדוק בכל מקום גופו של עניין את התוצאות בפועל, באיזה אופן יוסיפו בחינוך" (שיחת כ"ד כסלו בעת הייחודות: לאורחים סי', התועודות תשמי"ח ח"ב עמ' 91, בלתי מוגה). ולמעשה, המשיך הרבי לציין את 'מנהג בית הרבי שהבנות אינן מדליקות, גם בשנים הבאות – בסה"ש תשי"א ח"א עמ' 194 הערה 84. וכן בסה"ש תשנ"א ח"א עמ' 165 הערה 110. וראה שיחות קודש תשל"ה ח"א עמ' 34. ראה גם אנציקלופדיה תלמודית ערך 'חנוכה', כרך טו עמ' רמח ורנב, ובהמצויין שם.

18 לקוטי-שיחות חלק ל' שם. ועיין במסנה-ברורה סי' תרע"ה סי"ק ט.

לכאורה צ"ע, עפ"י אדמו"ר (קו"א סי' ערב סי"ק ב, ובכ"מ), שהיודע לברך – לא יתן לאחר לברך עבורו. ואולי הו"ע פרטי שלה, שלא רצתה לברך במקום בעלה, וא"כ אין זו הוראה לאחרות.

19 ספר-המנהגים. לענין ג' טפחים ועשרים אמה – נחשב הגובה לפי **השלשה**, ולענין עשרה טפחים – לפי **בסיס הנרות**, ובכל אופן, לא לפי בסיס החנוכייה (ראה שו"ת מנחת-יצחק ח"ו סי' סה אות ב' ושי"י).

20 שו"ע סי' תרע"א סי"ו. 21 חשוב **שתשלהבת** תהיה למעלה מזו של שאר הנרות. ראה מסנה-ברורה סי' תרע"א סי"ק.

22 ספר-המנהגים, שו"ע סי' תרע"ג סי"א בהג"ה ונו"כ.

הלכות ומנהגי חב"ד

מאת הרב יוסף-שמחה גינזבורג

יום שלישי

כ"ד בכסלו

בתפילת מנחה אין אומרים תחנון.

הדלקת נר חנוכה:

בבית-הכנסת – החנוכייה בכותל דרום, והנרות מסודרים ממזרח למערב (מדליקים אותה גם בבוקר, מיום המחרת והלאה). מקומם גבוה, למעלה מעשרה טפחים². מדליקים במנחה לפני עלינו, ואין ממתנינים לשקיעה אלא ל"פג המנחה" (היום באזור המרכז: 3:35)³. מתחילים להדליק מצד ימין⁴. אחר-כך שרים 'הנרות הללו' בניגון הידוע⁵.

אין אדם יוצא ידי-חובתו בנרות בית-

הכנסת, ואפילו שליח-ציבור שהדליקם צריך לחזור ולהדליק בביתו, אך לא יברך 'שהחיינו' בביתו, אלא אם-כן מדליק להוציא גם את בני-ביתו ידי חובתם⁶.

"כדי להוסיף בהתעוררות דנר-חנוכה, כדאי שתהיה מגורה דלוקה בבית-הכנסת (שכולם מתכנסים שם) במשך כל המעט-לעת, אם אין חשש כלל שישחקו התינוקות"⁷.

"מהנכון להחזיר עטרה ליושנה – לצייר את מנורת המשכן והמקדש כשקניה באלכסון, כדעת רש"י והרמב"ם, ועל-פי-זה יש מקום לומר שגם החנוכיות⁸ כדאי לעשות קניהן באלכסון. ולמה לשנות בנוף המנורה שקניה היו ביושר ולא כחצי עיגול"⁹.

1) שו"ע ורמ"א ס"י תרע"א ס"י.

2) פרי-מגדים ס"י תרע"ה בא"א ס"ק ב.

3) לגבי מיקום השמש, כתב בכף-החיים ס"ק מא שנהגים תמיד – גם בבית-כ"י – שהשמש הוא למעלה מן הנרות, ע"פ מהרי"ל שסמך זאת עה"פ 'שרפים עומדים ממעל לו'.

וכן מובא מסי' קב-ה"ש פרק גז, שהשמש הוא דוגמת כהן גדול בבית-מקדש, וראה מנהגים שונים בנטעי-גבריאל הלי חנוכה פ"ב סי' ג-ו ש"י, והמובא להלן הע' 21.

אלא מבכרים מפלג המנחה ואילך, ראה בי"ח ר"ש תערי"ב ופרי"ח ס"י תרע"ט. בשיחות-קודש תשכ"ג עמ' 401, ר"ד מנר ג' דחנוכה, איתא: "כ"ק אדי"ש דיבר עם הרש"ל (הרה"ח ר' שמואל לוויטין) על-דבר שבימי חנוכה יתפללו מנחה בשעה 3:30, בכדי שהדלקת נרות בבית-כ"י יהיה בזמן פלג המנחה".

ואכן, ידוע ומפורסם שהרבי די"ק מאוד שלא להדליק לפני פלג המנחה, אפילו בימים שהיו כינוסים וכ"ו. וכ"ה באג"ק כרך י' עמ' רכח. וע"ע 'התקשרות' גיליון עמ' 13, ודיוק המסופר שם – ביכפר חב"ד: גיליון 740 עמ' 76.

4) שו"ע ואחרונים ס"י תרע"ה ס"א. וע"ע שו"ת הצמח-צדק או"ח ס"י סז ס"ה, ובהתקשרות: גיליון רעד עמ' 18.

5) ספר-הניגונים ח"א, ניגון נג. בשנים האחרונות ניגנו זאת במניין של הרבי בכל יום מימי החנוכה.

6) רמ"א ס"י תרע"א ס"ס"ז ושערי תשובה שם.

7) סה"ש תשי"ח ח"א עמ' 193 הערה 81, נדפס גם בשערי הלי

ומנהג או"ח ח"ב ס"י רפ (וראה די"מ תערי"ב סוף ס"ק א. אנציקלופדיה תלמודית כרך טז, ערך 'חנוכה', ציון 139. ואולי משום כך נפוץ להדליק בבית-הכנסת, וכן נוהגין בבית-חיינו, בנרות הרגילים, הדולקים זמן רב, ולא בשמן). 8) כמדומה, זהו שימוש נדיר של הרבי (בשיחה מוגהת) במילה מחודשת זו.

9) לקוטי-שיחות חכ"א עמ' 169 והערה 44 [וראה 'התקשרות' גיליון ח"י עמ' 11, שהורה הרבי לצא"ח

שבבית-ביריה ניתן לוותר בעניין צורת המנורה (על מטבעות), כיוון שכמה מגדולי ישראל עוד בימי הרמב"ם חלקו עליו בזה, משא"כ בציור הלוחות מרובעות שמפורש בשי"ס]. והמדובר כשעושים את החנוכייה קנים בדוגמת המנורה, ובפרט בהדלקות פומביות, אבל אין קפידא לעשות בצורה זו דוקא, ואדרבה רבים מהחסידים בדורות שעברו נהגו להדליק בחנוכייה ללא קנים [עם דופן, ראה לקו"ש ח"ה עמ' 456, ואולי נובע הדבר ממה שהיו מדביקים את הנרות בכותל עצמו ללא חנוכייה, כמבואר בסידור אדמו"ר], ואף בס' ימי בראשית עמ' 50 נדפס צילום ממק אדמו"ר מהור"י"צ, שהדליק בחנוכה תשי"י בחנוכייה כזאת. אך הרבי, כששהה לפעמים בספריה (וי"א שכך נהג גם בביתו) הדליק בחנוכייה פשוטה, ללא קנים וללא דופן. והיו פעמים שהדליק בחנוכייה ללא דופן עם קנים מרובעים, והשמש באמצע בין הנרות.

10) בלקוטי-שיחות ח"א עמ' 241 הוכיח שלפי אדמו"ר

ההדפסה אל הרבי על-מנת שיגיהו, כנהוג בדרך-כלל, העיר הרבי בקשר לשינויי הנוסחאות שבהם:

שיש-לומר שינוי הנוסחאות שישנם בהמאמרים שבבוקר זה וכיוצא-בזה הוא מפני שנאמרו בזמנים שונים בנוסחא שונה.

הרב שלום דובער שי' לוי' (ספר 'עבודת הקודש' עמ' קסג) שאל את הרבי: "הרי מדובר כאן בשני ביכלאך שנכתבו באותה שנה על סדר השנה, ואם-כן בוודאי נכתבו באותה שנה לאחר אמירת המאמר באותה פעם, ומכל-מקום ישנם השינויים ביניהם?".

והרבי השיב:

לא אמרתי שכל השינויים זוהי סיבתם

כמה וכמה מאמרים חזרו עליהם (בחזרה, או בהמשך השבת-קודש והיום-טוב עצמו – על-דרך תורת הבעש"ט שהא' [=האדמו"ר] חזרה עוד-הפעם) ועוד כיוצא-בזה.

להעיר ש"סדר תורה" הוא אמר ד' פעמים אותו העניין.

דברי הצומות

בכמה הזדמנויות (תורת מנחם, כרך י', עמ' 176. שיחת שבת-קודש פרשת ניצבים-וילך תשל"ה) סיפר הרבי כי פעם אמרו במעמד חמיו – כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ – בהיותו באטוואצק, שיש סברה שרבינו הזקן היה נוהג להתענות משבת לשבת, והיה שוכר את הצום בפרוסת לחם בלבד. ואמר כ"ק מו"ח אדמו"ר שלא שמע סיפור זה; ואחר-כך הוסיף, שלפי מה ששמע אודות רבנו הזקן, שאופן עבודתו היתה בדוגמה של מעלה, לא מסתבר סיפור זה, שכן, למעלה ישנו הענין ד'בין הערכיים תאכלו גו' ובבוקר תשבעו", וממילא אין מקום לכללות העניין של תעניות וסיגופים. עניין זה שייך רק בתור תיקונים, אבל לא "תמידים כסדרן".

והרבי הסביר:

כלומר: הסיבה שכי"ק מו"ח לא גרס את הסיפור

שבט תש"ח ('אגרות-קודש' כרך ב' עמ' רצג) להרה"ג הרה"ח ר' מרדכי הכהן פערלאו מבראר הרבי:

אבל מובן על-פי מאמר רו"ל (ביצה כה, ב. נדרים שם עיין שם בחידושי-אגדות [=למהרש"א]) דסימן הבושה אינו דומה להשאר כי נעשה על-ידי מתן תורה דוקא.

והרבי מסיים:

ומזה נראה עד כמה **מזוקקים** גם ההשמטות שבתנאי.

"בריא" של הש"ס

"כמדומה שמספרים בשם אדמו"ר הזקן שאמר על עצמו שהוא 'בריא' האמור בש"ס" – כך כתב הרבי ברשימתו מחודש אלול תרפ"ז (נדפס ב'רשימות' חוברת קכ – יצא-לאור לשבת פרשת חיי-שרה תשנ"ה) עמ' 9. לימים, בשנת תשמ"ו ('התועודיות' תשמ"ו, כרך ב, עמ' 188) – הזכיר זאת הרבי בשם חסידים ("חסידים מספרים שאדמו"ר הזקן העיד על עצמו שהוא במעמד ומצב של 'בריא' דזמן הש"ס") והוסיף: "וכן משמע גם מתוכן הביאור באגרת-התשובה על אתר".

היה נשען על המרפק

כשהיה מקבל אנשים ל"יחידות" היה אדמו"ר הזקן, קודם שהשיב לכל שאלה ושאלה, נשען מקודם על ידו, הימנית או השמאלית – כך רשם הרבי ביומנו מ"ט-כ כסלו תרצ"ג ('רשימות' חוברת קעב עמ' 13) מתוך דברים ששמע מחזונו כ"ק אדמו"ר מוהרי"צ.

סדר אמירת ה'תורות' וכתבתן

בחודש תשרי תשמ"ב נדפס בהוצאת קה"ת הספר מאמרי אדמו"ר הזקן תקס"ב (חלק ב), שבו נכללים מאמרים מהנחות של כ"ק אדמו"ר האמצעי ושל אחיו הרב משה, בני כ"ק אדמו"ר הזקן. כשהכניסו את ה'פתח דבר' לפני

לא היתה בגלל שרבונו הזקן לא היה שייך לסיגופים, אלא מפני שעניינו של רבנו הזקן היה – בירור, זיכור והעלאה, שעבודה זו קשורה (לא עם עניין הסיגופים, אלא עם) ההנהגה ד"עזוב תעזוב עמו" (כפי שפירש הבעש"ט), וכידוע גם שהבעש"ט כתב לתלמידו בעל התולדות שלא יתענה כיוון שסדר העבודה צריך להיות עם הגוף וזווקא.

ה'חיצוניות' תשפיע על ה'פנימיות'

סיפור ידוע הזכיר הרבי במספר הזדמנויות: כשהובאה פעם קובלנה לפני אדמו"ר הזקן על חסידים הנוהגים בדרכי חסידות (אריכות בתפילה, והידור במצוות) בעוד שאינם עומדים באמת בדרכה זו (ועשייתם כך היא 'חיצונית' כלבר ואין הם אוהזים באמת ובפנימיות בדרכה נעלית זו) – נשען כדרכו בעת דבקות וכיוצא בזה, על אצילי ידיו, והגייב: כך? שיקויים בהם פסק המשנה!... והכוונה להמשנה במסכת פאה בה נאמר (לגבי המחקה בעל-מוס: "וב" מי שאינו... ועושה עצמו כאחד מהם – אינו מת מן הזקנה עד שיהיה כאחד מהם").

בשבת חול המועד סוכות תשכ"א (שיחות קודש' תשכ"א עמ' 9-8) הוסיף הרבי ואמר: באחד ממאמריו הקצרים של אדמו"ר הזקן מדובר על מעלת שלושה לבושי הנפש – מחשבה, דיבור ומעשה – וכך נאמר שם:

"הלבושים מכסים על הפנימים, עד שלא יוכר בין טוב לרע כו', כמו איש שוטה, בדיבורים של חכמה שקיבל מחכם, ידמה לכל שהוא חכם גדול, או מעשה הטוב לאדם רע בעצם, ידמה לכל שהוא טוב בעצם כו', כי כוח נמשך בלבושי מחשבה, דיבור ומעשה ליפות את הפנימיות, כמו מכוער מאוד, שהלבושים נאים יפהו ממש כו' ומהיכן כוח זה בלבושים, נזכר בספר מבוא שערים עניין עמוק כו'".

כפשוטו – הסביר הרבי – הכוונה היא שפעולת הלבושים אינה אלא לעיני הרואים כלבר, ותו לא. ואולם הממשך העניין שם, ומאומרו שיש בזה "עניין עמוק", מובן,

שהלבושים אכן משנים את מהות האדם, וסוף-סוף נהיה חכם (מוחזן) וטוב (מדות). "זוה מתאים" – סיים הרבי – "לפתגמו של אדמו"ר הזקן, שבסופו-של-דבר תשפיע הנהגתם של החסידים על מהותם".

סידורו - שווה לכל נפש

"בנוגע לנוסח התפילה – קבע אדמו"ר הזקן נוסח זה מלכתחילה באופן השווה לכל נפש", אמר הרבי להגאון רבי ישראל-יצחק פיקארסקי, בעת שזה בא לנחמו על פטירת הרבנית הצדקנית חיה-מושקא ע"ה ('התוועדויות' תשמ"ח, כרך ב, עמ' 566) והוסיף:

בנוגע לספר התניא – מדגיש בהקדמתו שכותב "לכללות אנשי שלומנו", מה-שאיך-כן בנוגע לנוסח התפילה – דבר השווה לכל נפש.

עטיפת הטלית של רבנו בתפילה

בשבת-קודש פרשת וילך תשל"ה, סיפר הרבי בשם חסידים כי רבנו הזקן התפלל כל התפילה – מעוטף בטליתו "כעטיפת הישמעאלים". הרבי הדגיש כי לא שמע דבר זה מכ"ק מו"ח אדמו"ר, ולכן אין ביכולתו להכריע אם אכן כך היו פני הדברים, או לא; ברם – ציין – כך מספרים חסידים.

"בחינה" במאסר

ברשימותיו מחורף תרצ"ה (נדפסו בחוברת קעט עמ' 13) סיפר הרבי מה ששמע מכ"ק חמיו בשם הצמח צדק, שאמר:

כאשר הביאו את הסבא (אדמו"ר הזקן) לפטרבורג, בחנו אותו בכל החכמות (שבע חכמות), הכניסוהו לחדר מלא ציורים (געמעלדע). אדמו"ר הזקן הביט זמן מה על התמונות, לבסוף הראה על אחת מהן שהיא טובה, בביאורו: אי-אפשר להתהוות יש מאין כי אם על-ידי "איין" באמצעי. והצייר הזה שכח על [א=] עצמו בעת הציור.

נרות חנוכה

עלייה מדורגת

הסדר של הדלקת נרות חנוכה הוא שבליילה הראשון מדליקים נר אחד, בליילה השני – שני נרות, וכן הלאה, עד שבליילה השמיני דולקים כל שמונת הנרות. נמצאנו למדים מכך הוראה חשובה בעבודת ה': אין להתחיל מיד עם שמונה נרות, כי זה קשה מדי; אלא בהכרח להתחיל בנר אחד. וגם לאחר שהדליק נר אחד, אינו יכול להדליק ביום השני שמונה נרות, ואף לא שלושה נרות, אלא עליו לצעוד ולהתקדם בהדרגה. רק כך, שלב אחר שלב, יגיע לשמונה נרות. עבודת ה' דורשת עלייה מדורגת והליכה מן הקל אל הכבד. דווקא על-ידי עבודה מסודרת זו זוכים ומגיעים למדרגות נעלות.

(משיחת כ"ק אדמו"ר – בלתי מוגה)

מצווה מאירה

כשם שבטיפה אחת מן הים משתקפת כל השמש כולה (כדיוק כמו בים הגדול), כך יש מצוות פרטיות שבהן משתקפים עניינים כללים של כללות המצוות. עניין המצווה בכלל היא "נר" ו"אור", כדכתיב, "כי נר מצוה ותורה אור". תכונה זו באה לידי ביטוי גלוי באותן מצוות הקשורות בנר ואור בגשמיות, כמו נרות המקדש, נרות שבת ויום-טוב, ועוד.

בנרות חנוכה יש הוספה מיוחדת, שמצוותם היא "על פתח ביתו מבחוץ". הנרות גלויים לעין כל עובר ושב והכול רואים כי הם מאירים את ה'חוף' כפשוטו. נרות חנוכה מאירים גם את ה'חוף' הרוחני – חושך הגלות; 'גלות', תרתי משמע – גלות כפשוטה וגלות פנימית (החושך של החטא והיצר-הרע שהוא-הוא סיבת הגלות כפשוטה).

(ליקוטי שיחות, כרך ג, עמ' 282)

על פתח ביתו מבחוץ

נרות חנוכה מזכירים לנו את חובתנו להאיר גם את ה'חוף' ואת הזולת המשוטט בו. שני עניינים בזה:

א) אין לחכות עד שהחושך יחדור פנימה אל הבית ואז להילחם בו, אלא יש לצאת אל ה'חוף' ולהאירו.

ב) אינו מדליק נר בכיתו לחוד ונר בפתח הבית לחוד, אלא אותו נר עצמו המאיר את ביתו הוא גם שמאיר את החוף. כלומר – יש להשתדל להביא את זולתו לאותה המדרגה בעבודת ה' ("מהדרין מן המהדרין") שהוא בעצמו אוהו כה. אין אדם רשאי להתנהג בעצמו באופן של "מהדרין מן המהדרין" ואילו עם הזולת יסתפק בעבודה של "כשר בדיעבד"...

(משיחת שבת-קודש פרשת וישב תשל"ז – בלתי מוגה)